Raadsvoorstel

Onderwerp **Zaakid**	GEWIJZIGD Raadsvoorstel Besteding SPUK-gelden energiearmoede 2022-048902
Auteur	Peter Verheggen +31793469860 P.F.Verheggen@zoetermeer.nl
Gemeentesecretaris	Huykman, B.J.D.
Directeur	E.C.R.H. Eijkelberg
Portefeuillehouder	Wethouder Velzen
Medeverantwoordelijke(n)	

Uiterste behandeldatum (+ reden)	5 juli B&W vergadering 12 september Raad (i.v.m. uitvoeringstermijn regeling)
Programma(s)	Programma 3 Leefbaarheid, duurzaam en groen Programma 2 Samen leven en ondersteunen
Eerdere besluitvorming	Raadsmemo Aankondiging bestedingsvoorstel rijksmiddelen aanpak energiearmoede en overzicht initiatieven tegen energiearmoede Raadsmemo Verdaging motie 2111-17: In kaart brengen energiearmoede Zoetermeer
Samenvatting	De gemeente Zoetermeer ontvangt voor maatregelen tegen energiearmoede in totaal € 1.440.978,- van de rijksoverheid. Het bedrag wordt ontvangen met een specifieke uitkering (SPUK) en de besteding moet uiterlijk 31 december 2023 zijn afgerond. Specifieke uitkeringen krijgt de gemeente om voor het rijk bepaald beleid uit te voeren (geoormerkt geld). Dat houdt in dat er geen vrije keuze is ten aanzien van de besteding van het budget, die is voorgeschreven vanuit het Rijk. De rijksoverheid wil dat dat de middelen gericht worden ingezet om huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de gestegen energielasten op korte termijn te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen. De gemeente Zoetermeer heeft CE Delft opdracht verleend om haar te ondersteunen bij het opstellen van het bestedingsvoorstel en een plan voor de aanpak. Bij de opdracht is rekening gehouden met de afdoening van motie 2111-17: In kaart brengen energiearmoede Zoetermeer en motie 2111-13: Proactieve aanpak energiearmoede. Bijgaand rapport ‘aanpak energiearmoede’ (bijlage 1) geeft een verkenning en onderbouwing van welke maatregelen de gemeente Zoetermeer kan nemen om energiearmoede tegen te gaan. Bij het selecteren van maatregelen stonden twee uitgangspunten centraal: – Effectiviteit: de middelen moeten effectief zijn en gericht worden ingezet, zodat deze bij de huishoudens terecht komen die hier de meeste baat bij hebben. – Haalbaarheid: de gemeente of uitvoeringspartners moeten over de capaciteit beschikken om de maatregelen op korte termijn uit te voeren. Om tegemoet te komen aan de verschillende doelgroepen die te maken hebben met energiearmoede worden drie verschillende maatregelen voorgesteld:

	– Energiecoaches die advies geven over energiebesparing in de woning en kleine energiebesparende maatregelen (zogenoemde fixers passen deze maatregelen ook meteen toe) – Advies aan VvE's over hoe zij groot onderhoud kunnen combineren met verduurzaming – Witgoedregeling: huishoudens met een laag inkomen krijgen korting op een energiezuinige koelkast of wasmachine Voorgesteld wordt om het budget als volgt te besteden: o € 607.500,- voor energiecoaches/fixers; o € 493.478,- voor VvE-adviezen; o € 340.000,- voor de witgoedregeling.
Bijlagen	1. Aanpak Energiearmoede (achtergrondrapport bestedingsvoorstel SPUK-gelden energiearmoede); CE Delft 2. Beschikking SPUK-gelden energiearmoede; Ministerie van BZK 3. Begrotingswijziging

Raadsbesluit

Besteding SPUK-gelden energie-armoede
2022-048902

De raad van de gemeente Zoetermeer;
Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 5 juli 2022

besluit

1. Een budget van € 1.440.978,- voor de jaren 2022/2023 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het bestedingsvoorstel SPUK-gelden energiearmoede bestaande uit:
   a. € 607.500,- voor energiecoaches/fixers;
   b. € 493.478,- voor VvE-adviezen;
   c. € 340.000,- voor de witgoedregeling.
2. De onder 1 opgenomen lasten voor 2022/2023 te dekken uit de toegekende rijksmiddelen bestrijding Energiearmoede van € 1.440.978,-;
3. De uit dit voorstel voortvloeiende begrotingswijziging vast te stellen;

Over onderdeel 3 van dit besluit geen referendum mogelijk te maken, omdat het een begrotingswijziging betreft. Dit besluit treedt in werking twee weken na de bekendmaking daarvan. Tenzij over de overige onderdelen van dit besluit een inleidend verzoek tot het houden van een referendum wordt gedaan.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad op 12 september 2022

de griffier | de voorzitter

drs. R. Blokland MCM | drs. M.J. Bezuijen

Toelichting

Probleemstelling en kader

Inleiding
Op 27 januari 2022 ontvingen wij van de Minister van BZK de beschikking ‘middelen aanpak energiearmoede’ (bijlage 2). Op 11 maart is hier met een memo aan de raad melding van gemaakt. In het memo is ook een bestedingsvoorstel aangekondigd. Met dit raadsvoorstel wordt hier invulling aan gegeven. Op 8 juni jl. is de gemeente geïnformeerd dat het bedrag zal worden verdubbeld. In dit raadsvoorstel is rekening gehouden met de verdubbeling van het budget. De middelen (in totaal € 1.440.978,-) worden als een specifieke uitkering (SPUK) aan de gemeente Zoetermeer beschikbaar gesteld. De besteding moet uiterlijk 31 december 2023 zijn afgerond. Specifieke uitkeringen krijgt de gemeente om voor het rijk bepaald beleid uit te voeren (geoormerkt geld). Dat houdt in dat er geen vrije keuze is ten aanzien van de besteding van het budget, die is voorgeschreven vanuit het Rijk.

De gemeente Zoetermeer heeft CE Delft opdracht verleend om haar te ondersteunen bij het opstellen van een bestedingsvoorstel en een plan voor de aanpak. Bij de opdracht is rekening gehouden met de afdoening van motie 2111-17 (in kaart brengen energiearmoede) en motie 2111-13 (proactieve aanpak energiearmoede).

Bijgaand rapport ‘aanpak energiearmoede’ (bijlage 1) geeft een verkenning en onderbouwing van welke maatregelen de gemeente Zoetermeer kan nemen om energiearmoede tegen te gaan. Bij het selecteren van maatregelen stonden twee uitgangspunten centraal:
- Effectiviteit: de middelen moeten effectief zijn en gericht worden ingezet, zodat deze bij de huishoudens terecht komen die hier de meeste baat bij hebben.
- Haalbaarheid: de gemeente of uitvoeringspartners moeten over de capaciteit beschikken om de maatregelen op korte termijn uit te voeren.

Om tegemoet te komen aan de verschillende doelgroepen die te maken hebben met energiearmoede worden in het rapport van CE Delft drie verschillende maatregelen voorgesteld:
- 4nergiecoaches die advies geven over energiebesparing in de woning en kleine energiebesparende maatregelen (zogenoemde fixers passen deze maatregelen ook meteen toe);
- advies aan VvE’s over hoe zij groot onderhoud kunnen combineren met verduurzaming;
- witgoedregeling: huishoudens met een laag inkomen krijgen korting op een energiezuinige koelkast of wasmachine.

Een vierde maatregel (inkomsten uit collectieve zonnedaken) is ook nog verkend maar mag niet worden gedekt uit deze rijksregeling.

Beoogd effect
De gemeente dient de middelen die beschikbaar worden gesteld gericht in te zetten om huishoudens in een kwetsbare positie vanwege de gestegen energielasten op korte termijn te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen. De gemeente Zoetermeer vindt het belangrijk dat de middelen bij de huishoudens terecht komen die hier de meeste baat bij hebben.

Voorstel/keuzemogelijkheden/risico's

1. Een budget van € 1.440.978,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het bestedingsvoorstel SPUK-gelden energiearmoede bestaande uit:
    a. € 607.500 voor energiecoaches/fixers
    b. € 493.478 voor VvE-adviezen
    c. € 340.000 voor de witgoedregeling
2. De onder 1 opgenomen lasten te dekken uit de toegekende SPUK-gelden Energiearmoede van € 1.440.978,-;
3. De uit dit voorstel voortvloeiende begrotingswijziging vast te stellen;

Argumenten

1.1 Dit besluit is in overeenstemming met de beschikking van de SPUK-gelden energiearmoede (bijlage 2)

De gemeente Zoetermeer heeft een specifieke rijksuitkering (SPUK) toegekend gekregen van het Rijk om huishoudens met energiearmoede te ondersteunen bij het nemen van energiebesparende maatregelen. De doelgroep bestaat uit huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening en/of een slecht energielabel. Deze specifieke uitkering (SPUK) vanuit de rijksoverheid is bedoeld om de lasten voor deze huishoudens te verminderen. De gemeente heeft drie maatregelen geselecteerd die kansrijk zijn, passen in het eigen vastgestelde beleid (en versterken deze) en tot slot passen binnen de door het Rijk gestelde voorwaarden voor besteding. De bestedingen zijn gepland voor 2022/2023.

De drie maatregelen betreffen in het kort het volgende:

- Energiecoaches en fixers

Energiecoaches zijn vrijwilligers of betaalde krachten die via huisbezoeken energieadvies op maat geven. Dit advies kan gericht zijn op bewustwording en energiebesparend gedrag, kleine maatregelen zoals tochtstrips en radiatorfolie, en/of grotere isolatiemaatregelen. Bij de aanpak van energiearmoede is ontzorging een belangrijk aandachtspunt. In verschillende gemeenten zijn zogenoemde fixers of energieconciërges werkzaam die bewoners niet alleen energieadvies geven, maar die de kleine energiebesparende maatregelen ook direct uitvoeren.

- Advisering VvE's

In de oudste wijken van Zoetermeer komt relatief veel energiearmoede voor. Ook bij VvE's, bijvoorbeeld door achterstallig onderhoud. Verduurzaming kan voor VvE's een uitkomst bieden. Een barrière voor VvE's is dat het onderzoeken van de mogelijkheden van verduurzaming geld kost. De gemeente Zoetermeer ondersteunt momenteel (incidenteel) VvE's in Zoetermeer door energieadvies te subsidiëren in combinatie met een meerjaren onderhoudsplan (MJOP).

- Witgoedregeling

Huishoudens met een Zoetermeer Pas (inkomen tot 120% van de bijstandsnorm) kunnen een waardebon van een witgoedzaak ontvangen als zij een nieuwe koelkast en/of wasmachine gaan kopen en onder de voorwaarde dat ze dan voor een energiezuinig model kiezen. Zo stimuleert de gemeente de stap naar een energiezuinig model. In de gemeente Den Haag is deze witgoedregeling al operationeel.

1.2 Alle gemaakte kosten kunnen uit deze uitkering worden betaald

De SPUK-gelden zijn extra middelen die niet op andere wijze op de begroting drukken. Het budget wordt taakstellend ingezet.

1.3 De bestedingen zijn effectief

Met de voorgestelde maatregelen komt de gemeente tegemoet aan de verschillende doelgroepen waar energiearmoede speelt. Daarnaast sluiten de voorgestelde maatregelen aan bij de huidige aanpak en versterken deze (VvE's, energiecoaches). Additioneel wordt voorgesteld om een nieuwe regeling opstellen gericht op witgoed.

Tabel 1a – Overzicht van de kosten van de maatregelen

Maatregel	Doelgroep	Kosten
Energiecoaches/fixers	Sociale huurders en doelgroep armoede / welzijnswerk	*Energiecoaches* **Onderdeel** — **Bedrag** Projectleider — € 40.000,- Trainingen energiecoaches — € 20.000,- **Totaal** — **€ 60.000,-** *Fixers* Onderdeel — Bedrag Fix-bezoeken — € 540.000,- Projectkosten fixers — € 7.500,- **Totaal** — **€ 547.500,-** •
Advies VvE's	VvE's in Meerzicht, Driemanspolder, Palenstein, Dorp en Buytenwegh	• € 18.500 campagne • € 75.000 procesbegeleiding • € 10.000 per energie-advies
Witgoed	Huishoudens met een ZoetermeerPas	• € 40.000 procesondersteuning • € 250 per waardebon koelkast • € 250 per waardebon wasmachine

Energieprijzen en besparing

In de tabel in het achtergrondrapport van CE Delft (bijlage 1) is de energiebesparing in m^3 en kWh weergegeven en de besparing op de energierekening (in €). Bij de besparing op de energierekening (in €) wordt een range weergegeven, omdat dit afhankelijk is van de hoogte van de energieprijzen. Momenteel zijn er grote verschillen tussen de energieprijzen die consumenten betalen. Ook is de ontwikkeling van de energieprijzen in de toekomst onzeker. Bij de range die wij weergeven bestaat de ondergrens uit de energieprijzen van voor 2021 en de bovengrens uit de gemiddelde energieprijzen van contracten afgesloten in januari 2022. Inmiddels zijn de prijzen in 2022 nog verder opgelopen. De range is dus uitgebreid, zie hieronder:

Tabel 1b: Besparing op de Energierekening

	Energiebesparing			Besparing op de energierekening		
				Bij gemiddelde prijzen 2021	Bij prijzen januari 2022	Bij prijzen 2022 (bovengrens)
Energiecoaches / fixers	Kan per huishouden sterk verschillen, door zowel de woning als gedrag. Met name bij de gedragstips is de energiebesparing moeilijk in te schatten en of deze ook blijvend van aard zal zijn. Inschatting:	53	m3 gas	€ 42	€ 91	€ 146
		226	kWh elektr.	€ 34	€ 91	€ 140
Advies VvE's	Afhankelijk van welke maatregelen als gevolg van het advies genomen worden. Ter illustratie: het isoleren van een appartement in Zoetermeer met label F naar label B levert jaarlijks op:	255	m3 gas	€ 204	€ 444	€ 712
Witgoedregeling	Koelkast	170	kWh elektr.	€ 26	€ 68	€ 105
	Wasmachine	50	kWh elektr.	€ 8	€ 20	€ 31

We rekenen met de energieprijzen uit onderstaande tabel (bron: Jouw energierekening uitgelegd | Milieu Centraal)

Tabel !c energieprijzen

	per m3 gas	per kWh elektriciteit
huishoudens met contract van voor 1 juli 2021	€ 0,80	€ 0,15
huishoudens die in januari 2022 een nieuw contract afsloten	€ 1,74	€ 0,40
bij prijzen 2022 (hoog)	€ 2,79	€ 0,62

Tabel 1d **Nieuwe energiezuinige koelvriescombi**

Prijs van een energiezuinige koelvriescombinatie	€	700
Waardebon witgoedregeling	€	250
Kosten voor Zoetermeerpashouders voor een nieuwe energiezuinige koelkast	€	450

Zie onder andere Coolblue, verschillende koelvriescombinaties met verbruik van 149 - 169 kWh met prijzen van € 649 - 699: https://www.coolblue.nl/product/867699/samsung-rb34t605cb1.html

Tabel 1e Rekenvoorbeeld terugverdientijd energiezuinige koelkast

			Besparing stroomkosten bij energieprijzen 2022 [€/jaar]		Terugverdientijd [jaar]	
Leeftijd van de koelkast [jaar]	**Elektriciteitsverbruik [kWh/jaar]**	**Elektriciteitsverbruik nieuwe koelvriescombi [kWh/jaar]**	**Ondergrens**	**Bovengrens**	**Maximaal aantal jaren**	**Minimaal aantal jaren**
15	380	160	€ 33,00	€ 136,40	**13,6**	**3,3**
20	420	160	€ 39,00	€ 161,20	**11,5**	**2,8**
25	480	160	€ 48,00	€ 198,40	**9,4**	**2,3**

Bron jaarlijks verbruik: https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/apparaten-in-huis/koelkasten-en-vriezers/#zuinige-koelkast-kiezen-waar-let-je-op

Kanttekeningen

1.1 Het is onvermijdelijk dat er huishoudens gemist zullen worden.

Ook met de voorgestelde aanpak is het onvermijdelijk dat er huishoudens gemist zullen worden. Het is bijvoorbeeld niet bekend welke huishoudens een vast energiecontract hebben en welke een flexibel of nieuw contract hebben met verhoogde prijzen. We zullen niet iedereen kunnen bereiken zoals huishoudens die niet mee doen doordat ze te druk zijn met overleven of de overheid wantrouwen. Ook is er nog verborgen armoede die we onvoldoende in beeld hebben (buiten de lijstjes). Bijvoorbeeld bij kleine zelfstandigen en komt er ook energiearmoede voor bij huishoudens meer dan 130% van het minimumloon verdienen (doelgroep wettelijk beperkt tot < 130% minimumloon).

1.2 Het effect van de maatregelen is niet altijd geborgd.

Het effect van een energiecoach en kleine energiebesparende maatregelen op het terugdringen van het energiegebruik is per huishoudens verschillend en is mede afhankelijk van het type maatregelen dat wordt toegepast. Bij de VvE's is de effectiviteit afhankelijk van de besluitvorming over de te nemen maatregelen.

Financiën
De kosten van de energiearmoedebestrijding zijn gemaximeerd tot een taakstellend budget van € 1.440.978,-. De kosten worden gedekt uit de specifieke uitkering van het Rijk.

De keuze is om het budget aan te wenden voor drie kostenbesparende maatregelen inclusief BTW:

Energiecoaches/fixers	€ 607.500,-
VvE-advisering	€ 493.478,-
Witgoedregeling	€ 340.000,-
Totaal	€ 1.440.978,-

Naar verwachting zal € 500.000,- in 2022 al besteed kunnen worden en € 940.978,- in 2023.

De kosten zijn inclusief uitvoeringskosten.
Tabel 2 kosten

Energiecoaches/fixers		VvE-advies		Witgoed	
€ 40.000	Projectleider	€ 18.478	Campagne	€ 40.000	Procesondersteuning
€ 20.000	2x training van 20 energiecoaches	€ 75.000	Procesbegeleiding	€ 150.000	Koelkast: 78600 waardebonnen van € 250
€ 540.000	3000 fix-bezoeken van 1,5 uur	€ 400.000	40 adviezen	€ 150.000	Wasmachine: 600 waardebonnen van € 250
€ 7.500	Projectkosten fixers				
€ 607.500		**€ 493.478**		**€ 340.000**	

De middelen bijbehorend bij de maatregel ‘energiecoaches/fixers’ worden verdeeld over de projectleider, energiecoaches en fixers. Dit betekent dat er € 20.000,- voor de training van de energiecoaches is gereserveerd en € 547.500,- voor de fix-bezoeken. De kosten voor de projectleider zijn € 40.000,-. De projectleider wordt ingezet om een stroomlijning te creëren tussen de verschillende partijen in de gemeente (die werken met energiecoaches en fixers) en om het bereiken van huishoudens met energiearmoede te verbeteren.

Het betreft hier een rijksubsidieregeling waarover via de SiSa-systematiek (single information single audit) verantwoording moet worden afgelegd en waarover via een door het rijk opgelegd controleprotocol controle moet worden uitgevoerd.
In dat kader moet onder andere worden gemeld hoeveel huishoudens er zijn bereikt en welke maatregelen zijn toegepast om de energierekening te verlagen.

Controleprotocol
Niet van toepassing.

Participatie en Communicatie
Uit eerdere ervaringen van de gemeente met energiecoaches blijkt dat het bereik van de doelgroep niet hoog was. In de praktijk is het niet realistisch om alleen huishoudens met energiearmoede te benaderen en selecteren, en is het logischer om huishoudens te benaderen via de woningcorporaties en armoedepartners. Om het bereik en het benaderen van

huishoudens te verbeteren, zit in de kostenraming de inzet van een coördinator en de opzet van een campagne.

Duurzaamheid
Met de uitvoering van dit raadsvoorstel wordt bijgedragen aan de realisatie van het programma Duurzaam & Groen Zoetermeer.

Toegankelijkheid en bruikbaarheid voor gehandicapten
Niet van toepassing.

Rapportage en evaluatie

- Planning

De planning is om uiterlijk 1 november 2022, maar bij voorkeur in oktober al, te starten met de uitvoering. Inwoners kunnen dan vanaf die tijd tot 31 december 2023 gebruik maken van deze acties (of zoveel eerder wanneer het maximum van het budget is bereikt).

- Afdoening motie 2111-17 en afdoening motie 2111-13

In de gemeenteraad van 1 november 2021 is motie 2111-13: ‘Proactieve aanpak energiearmoede’ aangenomen. Met deze motie wordt het college verzocht om:
• Een multidisciplinaire aanpak voor het tegengaan van energiearmoede te ontwikkelen (een goed voorbeeld is De Arnhemse Aanpak Energie Armoede 2020-2023)
• Waarbij het doel is om toegang van inwoners tot ontzorging en ondersteuning te vereenvoudigen, het bereik onder de huishoudens die het nodig hebben te vergroten en de effectiviteit ervan te verbeteren
• Hiervoor vanuit de energietransitie nauw samen te werken met diverse initiatieven en partners in de stad en verbindingen te leggen met beleidsterreinen als armoede en schuldhulpverlening
• Dit plan voor te leggen aan de raad in het najaar van 2022 (dit i.v.m. verkiezingen en aantreden nieuw college)

In de gemeenteraad van 1 november 2021 is motie 2111-17 (In kaart brengen energiearmoede Zoetermeer) aangenomen. Met deze motie wordt het college verzocht om:
• De mate van en redenen voor energiearmoede in Zoetermeer in kaart te brengen en de Raad de bevindingen, alsmede mogelijke oplossingsrichtingen voor te leggen.

De afdoening van moties vindt drie keer per jaar plaats. In dat kader stelt het college de raad voor motie 2111-13 en motie 2111-17 op grond van dit raadsvoorstel en het achtergronddocument in bijlage 1 als afgedaan te beschouwen.